

Holandský
dom
Ann
Patchettová

THE SUNDAY TIMES BESTSELLER

KNIŽNICA
SVETOVÝCH BESTSELLEROV

Holandský dom

Holandský dom

Ann
Patchettová

TATRAN

Z anglického originálu Ann Patchett: THE DUTCH HOUSE,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve BLOOMSBURY PUBLISHING, Londýn 2019,
preložila Lenka Cinková.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2020 ako 5246. publikácia
a 171. edície LUK – Knižnica svetových bestsellerov.

Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu spracoval Peter Zentko.

Zodpovedná redaktorka Katarína Jusková

Jazykové redaktorky Ivana Fabryová, Petra Sršňová, Helena Vicenová

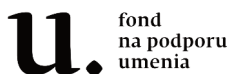
Technická redaktorka Eva Zdražilová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačila CPI Moravia Books, Pohořelice.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

Publikáciu z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

All rights reserved.

Copyright © Ann Patchett, 2019

Translation © Lenka Cinková 2020

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2020

ISBN 978-80-222-1120-8

Túto knihu venujem Patrickovi Ryanovi

PRVÁ ČASŤ

1. KAPITOLA

KED OTEC PRVÝKRÁT PRIVIEDOL ANDREU do Holandského domu, naša gazdiná Sandy vošla do sestrinej izby a zavolala nás, aby sme zišli dolu. „Otec vám chce niekoho predstaviť.“

„Nejakého kolegu z práce?“ opýtala sa Maeve. Bola odo mňa staršia a lepšie rozumela medziludským vzťahom.

Sandy chvíľu uvažovala. „Nepovedala by som. Kde máš brata?“

„Sedí na podokenici,“ odvetila Maeve.

Sandy odtiahla závesy a našla ma. „Prečo sa schovávaš?“

„Chcem mať súkromie,“ odvetil som, hoci ako osemročný som vôbec netušil, čo to znamená. Páčilo sa mi to slovo a páčilo sa mi, ako ma zatiahnuté závesy oddeľujú od sveta.

Návšteva bola pre nás záhadou. Otec nemal priateľov, aspoň nie takých, ktorí by k nám chodili v sobotu podvečer. Opustil som svoju tajnú skrýšu a na odpočívadle na vrchu schodiska som si ľahol na koberec. Už som to mal odskúšané, vedel som, že keď si ľahnem na zem, cez medzeru medzi posledným stĺpikom schodiska a prvým stĺpikom zábradlia uvidím do prijímacieho salóna. Otec stál pred kozubom s akousi ženou, obaja hľadeli na portréty pána a panej Van Hoebee-kovcov. Vrátil som sa do sestrinej izby a oznámil jej, čo som zistil.

„Je to žena,“ povedal som Maeve. Sandy to už určite vedela.

Sandy sa ma opýtala, či som si umyl zuby, a myslela tým, či som si ich vyčistil dnes ráno – nikto si predsa nečistí zuby o štvrtrej popoludní. V ten deň bola na všetko sama, lebo Jocelyn mávala v sobotu voľno. Založila oheň v kozube, otvorila návšteve, priniesla nápoje a okrem toho mala na starosti aj moje zuby. Sandy mávala voľno v pondelok. V nedeľu mali voľno obe, lebo náš otec bol presvedčený, že v nedeľu by nikto nemal nútiť ľudí pracovať.

„Áno,“ odvetil som a zrejme to bola pravda.

„Umy si ich ešte raz,“ prikázala mi. „A učeš si vlasy.“

To patrilo mojej sestre. Mala dlhé čierne vlasy, husté ako desať konských chvostov. Nech ich česala, koľko chcela, nikdy nevyzerali učesané.

Keď napokon Sandy usúdila, že sme upravení ako treba, zišli sme dolu, zastali sme v priestrannej vstupnej hale a pozorovali otca s Andreou, ako hľadajú na Van Hoebeekovcov. Buď si nás nevšimli, alebo si nás nevšímali – ťažko povedať. Stáli sme a čakali. Naučili sme sa pohybovať po dome potichu, aby sme nedráždili otca, hoci keď mal pocit, že sa za ním zakrádame, nazlostil sa ešte väčšmi. Mal na sebe modrý oblek. V sobotu ho nikdy nenosieval. Až vtedy som si všimol, že mu vlasy na temene začínajú šedivieť. Pri Andrei vyzeral ešte vyšší, než bol v skutočnosti.

„Určite ťa teší, že ich máš nablízku,“ poznamenala Andrea a nemyslela tým jeho deti, ale obrazy. Pán a pani Van Hoebeekovci, ktorých krstné mená som nikdy nepočul, boli na portrétoch dosť starí, ale nie zasa veľmi starí. Obaja boli v čiernom a z ich vzpriameného postoja vyžarovala atmosféra dávnych čias. Namaľovali ich osve, no to, že patria k sebe, priam bilo do očí – odjakživa som si myslel, že pôvodne išlo o jeden portrét a neskôr ho niekto rozpíliť. Andrea so zaklonenou hlavou skúmala dva ľstivé páry očí, ktoré sa na mňa nesúhlasne dívali, vždy keď som si sadol, ktorýkoľvek gauč som si vybral. Maeve ma prstom mlčky štychla medzi rebrá, no vydržal som to a nezjakkol som. Andreu sme ešte osobne nepoznali. Zozadu vyzerala drobná a uhladená. Mala na sebe šaty s opaskom a na svetlých vlasoch vyčesaných do elegantného banána jej trónil tmavý klobúčik, veľký asi ako podšálka. Rehoľné sestry v škole, kam som chodil, ma naučili, ako sa správať v prítomnosti hostí, nuž som sa nerozosmial. Andrea nemala odkiaľ vedieť, že keď sme sa sem nasťahovali, tie obrazy tu už boli tak ako všetko ostatné.

Portréty Van Hoebeekovcov v prijímacom salóne boli impozantným zobrazením ľudí, na ktorých sa už podpísal plynúci čas, a ich nepekné, nevľúdne tváre znázorňovali s holandskou precíznosťou a typicky holandským využitím svetla. Na každom poschodí však viseli desiatky ďalších, menších portrétov – na chodbách ich deti, v spálňach ich predkovia a rôzni neznámi, ktorých Van Hoebeekovci obdivovali, roztrú-

sení po celom dome. Mali sme aj portrét desaťročnej Maeve, a hoci ani zďaleka nedosahoval rozmery portrétov Van Hoebeekovcov, vyrovnal sa im kvalitou. Otec k nám zavolať slávneho maliara z Chicaga. Prišiel vlakom. Vraj mal pôvodne maľovať mamu, no keďže jej nik dopredu neoznámil, že k nám príde maliar a bude u nás bývať dva týždne, odmietla mu púzovať, a tak nakoniec namiesto nej namaloval Maeve. Keď bol obraz hotový, otec ho dal zarámovať a zavesil ho do prijímacieho salóna priamo oproti Van Hoebeekovcom. Maeve rada hovorievala, že odvtedy sa na ľudí díva zhora.

„Danny,“ otec sa konečne otočil; očividne nás očakával presne tam, kde sme stáli. „Poď sem a pozdrav pani Smithovú.“

Dodnes som presvedčený, že pri pohľade na mňa a Maeve sa Andrei na tvári mihlo sklamanie. Aj keby sa jej otec o svojich deťoch nezmenil, istotne vedela, že ich má. Každý v Elkins Parku vedel, čo sa deje v Holandskom dome. Možno si myslela, že ostaneme na poschodí. Napokon, prišla sa pozrieť na dom, nie na deti. Alebo sa tak možno zatvárila, až keď zbadala Maeve. Moja pätnásťročná sestra bola v teniskách o hlavu vyššia ako Andrea v topánkach na vysokom podpätku. Keď už bolo zjavné, že prerastie všetky dievčatá i väčšinu chlapcov v triede, začala sa hrbiť, no otec ju vytrvalo napomínal. *Vystri sa!* od neho počúvala častejšie než vlastné meno. Celé roky ju plieskal dlaňou medzi lopatky, zakaždým keď prešiel okolo nej, a neplánovane tak dosiahol, že Maeve teraz stála ako vojak na kráľovskom dvore alebo ako sama kráľovná. Dokonca aj ja som si vedel predstaviť, že môže pôsobiť odstrašujúco – dôvodom nebola len jej výška a husté lesklé čierne vlasy, pripomínajúce nepreniknuteľný záves, ale aj to, že keď sa na niekoho pozrela, nesklonila hlavu, iba sklopila pohľad. Ako osemročný som bol, našťastie, stále nižší než žena, s ktorou sa otec neskôr oženil. Vystrel som ruku, potriasol jej drobnou rúčkou a predstavil som sa. Maeve urobila to isté. Hoci sa tradovalo, že Maeve a Andrea boli na nože od samého začiatku, nie je to pravda. Keď sa zoznámili, Maeve sa k Andrei správala slušne a zdvorilo, a v slušnom a zdvorilom správaní pokračovala, kým sa len dalo.

„Ako sa máte?“ opýtala sa Maeve a Andrea odvetila, že sa má veľmi dobre.

Pravdaže sa mala dobre. Vyjsť po širokých kamenných schodoch, prejsť terasou vyloženou červenými dlaždicami a zavesená do nášho

otca vkročiť do Holandského domu bolo dlhé roky jej cieľom. Bola prvou ženou, ktorú k nám otec priviedol, odkedy odišla mama, hoci Maeve mi povedala, že mal kedysi románik s mladou Írkou menom Fiona, ktorá bola začas našou pestúnkou.

„Podľa teba s Fluffy spával?“ opýtal som sa. Keď sme boli deti, volali sme ju Fluffy, jednak preto, lebo meno Fiona som nevedel vysloviť, a jednak pre hebké vlnité červené vlasy, čo jej splývali na chrbát ako nejaký fascinujúci oblak. O tejto aférke som sa dozvedel, podobne ako o mnohých iných veciach, oveľa neskôr, keď sme so sestrou sedeli v aute pred Holandským domom.

„Buď to, alebo mu uprostred noci upratovala izbu.“

Otec a Fluffy v chúlостivej situácii. Pokrútil som hlavou. „To si neviem predstaviť.“

„Nikto nechce, aby si si to predstavoval. Preboha, Danny, to je nechutné. Navyše vtedy si bol veľmi malý. Prekvapuje ma, že si ju vôbec pamätáš.“

No Fluffy ma ako štvorročného udrela varechou. Pri ľavom oku mám dodnes jazvičku v tvare golfovej palice – Fluffino znamenie, ako to nazvala Maeve. Fluffy tvrdila, že som ju potiahol za sukňu, keď varila jablkové pyré, a vyľakal som ju. Vraj sa mi pokúšala zabrániť, aby som sa dostal bližšie k sporáku, a vôbec ma nechcela udrieť, hoci podľa mňa udrieť náhodou do tváre dieťa varechou je takmer nemožné. Dosiaľ som ten príbeh považoval za zaujímavý iba preto, lebo to bola moja prvá jasná spomienka, ktorá sa týkala iného obyvateľa Holandského domu či môjho vlastného života. Mamu som si vôbec nepamätal, no pamätal som si okamih, keď mi na hlavu dopadla Fluffina varecha. Pamätal som sa, že keď som zvrieskol, Maeve bola práve na chodbe a vletela do kuchyne rýchlo ako srnky, čo preskakovali živý plot na konci pozemku. Vrhla sa na Fluffy, zvalila ju na sporák, modrý plamienok horáka vzbĺkol, kastról s vriacim jablkovým pyré spadol na dlážku a všetkých nás ostriekali horúce kvapôčky. Musel som ísť k lekárovi. Ranu mi zašil šiestimi stehmi, Maeve skončila s obviazanou rukou a Fluffy prepustili. Pamätám sa, že plakala, ospravedlňovala sa a opakovala, že to bola len nehoda. Nechcela odísť. Teraz mi Maeve tvrdila, že otec s ňou mal vzťah, a zrejme o tom niečo vedela, lebo ja som mal vtedy štyri roky, no ona už mala jedenásť.

Fluffini rodičia pracovali pre Van Hoebeekovcov – otec ako šofér

a matka ako kuchárka. Fluffy prežila celé detstvo v Holandskom dome alebo v malom byte nad garážou, a keď som po toľkých rokoch opäť počul jej meno, vrtalo mi v hlave, kam asi šla, keď ju náš otec vyhodil.

Fluffy ako jediná obyvateľka domu poznala Van Hoebeekovcov. Ani náš otec sa s nimi nestretol, hoci sme sedávali na ich stoličkách, spávali v ich posteliach a jedávali z ich modro-bielych fajansových tanierov. Van Hoebeekovci neboli súčasťou nášho príbehu, ale dom v istom zmysle áno, a bol to ich dom. Zbohatli na veľkoobchodnom predaji cigariet. Pán Van Hoebeek mal to šťastie, že s ním začal tesne pred vypuknutím prvej svetovej vojny. Vojaci na bojisku dostávali cigarety na pozdvihnutie morálky, zvyk si odniesli domov a pokračovali v ňom aj počas desaťročia prosperity. Van Hoebeekovci boli každým dňom bohatší. Na poľnohospodárskej pôde za Filadelfiou si dali postaviť dom.

Neuveriteľný úspech domu by sa azda dal pripísať architektovi, no keď mi neskôr napadlo vyhľadať ďalšie jeho zachované stavby, nijaké som nenašiel. Možno bol jeden z tých nevlúdnych Van Hoebeekovcov – či obaja – estetickým vizionárom. Možno sa im o údive, aký vyvolá ich dom, ani nesnívalo. Alebo sa to v Amerike po prvej svetovej vojne len tak hmýrilo šikovnými remeselníkmi, ktorých úroveň sa s tou dnešnou nedá ani porovnať. Nech už to bolo akokoľvek, v ich dome, ktorý sa neskôr stal naším domom, sa prejavilo výnimočné spojenie nadania a šťastia. Mal tri poschodia, no vyvolával dojem, že priestoru je v ňom presne tak akurát. Nedokážem to vysvetliť. Alebo by bolo azda vhodnejšie povedať, že bol skrátka priveľký, bol až smiešne obrovský, no my by sme na ňom nič nemenili. Názov Holandský dom, pod ktorým ho poznali v Elkins Parku, Jenkintowne, Glenside a vlastne až po Filadelfiu, sa nevzťahoval na stavbu, ale na jej obyvateľov. V Holandskom dome bývali Holanďania s menom, ktoré sa nedá vysloviť. Keď sa naň človek díval z istej diaľky, pôsobil, akoby nestál na kopci, ale akoby sa vznášal kúsok nad ním. Sklené tabule umiestnené okolo sklenených vchodových dverí boli veľké ako výklady v obchodoch, pridržiavalo ich kované železo upravené do tvaru viniča. Okná vpúšťali dnu slnečné lúče a zároveň ich odrážali na priestranný trávnatý dvor. Štýl domu by sa možno dal nazvať neoklasickým, jednoduchými líniami však zapadal skôr do stredomorského či francúzskeho neoklasicizmu. Holandský určite nebol, no modré fajansové kozubové rímsy v prijímacom salóne, knižnici a hlavnej spálni vraj potajomky prepašovali

z utrechtského zámku, predali Van Hoebeekovcom a z utŕžených peňazí vyplatili princove dlhy z hazardu. Dom, už aj s kozubovými rímami, dokončili v roku 1922.

„A o sedem rokov nato začali bankári vyskakovať z okien,“ poznamenala Maeve a spresnila tak miesto našich predchodcov v dejinách.

To, že dom odkúpila banka, som sa dozvedel v deň, keď k nám prvýkrát prišla Andrea. Vošla s naším otcom do vstupnej haly a zahľadela sa von na predný dvor.

„Toľko skla,“ poznamenala, akoby už v duchu zvažovala, či sa nedá vymeniť za obyčajnú stenu. „Nebojíte sa, že vám ľudia budú nazerať dnu?“

Ľudia mohli nielenže vidieť do Holandského domu, ale priamo cezeň. V strede bol dom znížený a dlhá vstupná hala viedla do miestnosti, ktorú sme nazývali observatórium. Celú jej zadnú stenu tvorili okná, z ktorých bol výhľad do zadného dvora. Z príjazdovej cesty mohol návštevník prejsť pohľadom po prednom schodisku, cez terasu, vchodové dvere, po mramorovej podlahe vstupnej haly, cez observatórium a v záhrade za domom zazrieť nedbalo sa vlniaci orgován.

Otec pozrel najprv na strop a potom napravo aj naľavo odo dverí, akoby o tom až doteraz neuvažoval. „Sme dosť ďaleko od ulice,“ povedal. V to májové popoludnie boli lipy, ktoré spredu chránili dom ako múr, obsypané listím, a zvažujúci sa trávnik, po ktorom som sa v lete rád kotúlal ako pes, sa rozprestieral doširoka-dodaľeka.

„A čo v noci?“ opýtala sa ustarostene Andrea. „Nedali by sa tam dať závesy?“

Zastrieť výhľad závesmi sa mi zdalo nielen nemožné – bol to ten najhlúpejší nápad, aký som kedy počul.

„Vy ste nás v noci sledovali?“ opýtala sa Maeve.

Otec si Maeve nevšiml. „Nezabúdaj, ako to tu vyzeralo v čase, keď dom postavili,“ vysvetľoval. „Pozemok mal viac než osemdesiat hektárov, končil sa až pri Melrose Parku.“

„Ale prečo ho predali?“ Andrea si zrazu uvedomila, o čo by to bolo iné, keby tam nestáli ostatné domy. Pozorovateľ mal dovidieť ďaleko za trávnatý svah, záhony pivónií a ružové kríky, jeho pohľad mal putovať po širom údolí a pahorku až k lesu. Ak Van Hoebeekovci alebo ich hostia v noci vyzreli z okna tanečnej sály, nevideli iné svetlo než hviezdny svit. V tých časoch tadiaľto nevedla ulica, naša štvrť neexis-

tovala. Teraz, keď v zime zo stromov opadali listy, bolo z domu vidieť nielen ulicu, ale aj dom Buchsbaumovcov oproti.

„Pre peniaze,“ povedala Maeve.

„Pre peniaze,“ zopakoval otec a prikývol. Nebolo ťažké na to prísť, dokonca aj ja ako osemročný som si dal dva a dva dokopy.

„To bola chyba,“ ozvala sa Andrea. Tvár mala napätú. „Len si predstav, aké to tu muselo byť nádherné. Tento dom je umelecké dielo. Podľa mňa s ním mali zaobchádzať úctivejšie.“

Vtedy som sa neovládol a zasmial som sa. Andreine slová som si totiž vysvetlil tak, že Van Hoebeekovci mali predaj pozemku najprv prebrať s ňou. Otec sa nahneval a prikázal Maeve, aby ma odviedla hore, akoby som tam nedokázal trafiť sám.

Cigarety, úhľadne zoradené v škatulkách, boli rovnakým luxusom pre boháčov ako obrovské trávnaté plochy, na ktoré majitelia ani raz nevkročili. Z pozemku odkrajovali kúsok za kúskom, priebeh jeho postupného zmenšovania ostal zaznamenaný a uchovaný v podobe listín o prevode majetku. Z peňazí za predané parcely majitelia vyplácali dlhy – najprv štyri hektáre, potom dvadsať, potom jedenásť. Elkins Park sa čoraz väčšmi približoval. Vďaka tomu prežili Van Hoebeekovci veľkú hospodársku krízu. Pán Van Hoebeek však hneď v roku 1940 zomrel na zápal pľúc. Jeden ich syn zomrel ešte ako dieťa, dvaja starší zahynuli vo vojne. Pani Van Hoebeeková zomrela v roku 1945. Vtedy už okrem bočného dvora nebolo čo predať. Dom a všetko, čo sa v ňom nachádzalo, sa vrátilo banke. Prach prachu.

Pensylvánska hypotekárna banka láskavo umožnila Fluffy, aby ostala v dome, a platila jej nevelikú sumu za to, že sa oň bude starať. Jej rodičia zomreli alebo si možno našli iné zamestnanie. Fluffy bývala nad garážou a každý deň kontrolovala, či nezateká strecha a či neprasklo potrubie. Pomocou ručnej kosačky udržiavala cestičku vedúcu od garáže rovno k vchodovým dverám a zvyšok trávniky nechávala voľne rásť. Oberala ovocie zo stromov, čo ostali pri zadnej strane domu, varila jablkový lekvár a zavárala broskyne na zimu. Predtým než náš otec v roku 1946 dom odkúpil, do tanečnej sály sa nasťahovali medvedíky čistotné a rozhrýzli elektrické vedenie. Fluffy chodievala do domu, len keď bolo slnko vysoko na oblohe a nočné zvieratá ležali na kôpke a tuho spali. Bol zázrak, že dom neľahol popolom. Medvedíky čistotné napokon pochytili a odstránili, no ostali po nich blychy, a tie sa

dostali všade. Maeve mi prezradila, že prvé spomienky na život v dome sa jej spájajú so škrabaním a s tým, ako jej Fluffy natiera štípance vatovou tyčinkou so zinkovou emulziou. Naši rodičia Fluffy najali ako sestrinu pestúnku.

Na Van Hoebeekovej ulici (ktorej názov v Elkins Parku všetci vyslovujú ako americký, nie ako holandský) sme s Maeve začali v aute vyseďovať, keď som po nástupe na Choate prišiel prvýkrát domov na jarné prázdniny. V ten rok označenie „jarne“ nebolo celkom presné. Akoby sa niekto rozhodol zavrieť túhu zimu prvoaprílovým žartom, zem pokrývalo tridsať centimetrov snehu. Počas prvej polovice semestra na internátnej škole som zistil, že ozajstná jar je len pre chlapcov, ktorých rodičia berú plachtiť na Bermudy.

„Čo robíš?“ opýtal som sa jej, keď zastala pred domom Buchsbaumovcov oproti Holandskému domu.

„Chcem sa na niečo pozrieť.“ Maeve sa zohla a zasunula zapaľovač do otvoru.

„Nič tu nie je,“ odvetil som. „Choď ďalej.“

Mal som mizernú náladu, znervózňovalo ma jednak počasie a jednak skutočnosť, že nemám všetko, čo si podľa vlastného názoru zaslúžim, no napriek tomu som bol rád, že som opäť v Elkins Parku a sedím v sestrinom aute. Jazdila na starom modrom Oldsmobile kombi, pamätal som si ho ešte z detstva, otec jej ho nechal, keď sa presťahovala do vlastného bytu. Mal som pätnásť a bol som hlupák, preto som sa nazdával, že môj pocit domova súvisí s autom a s tým, kde parkuje, namiesto aby som ho celý vďačne pripísal sestre.

„Ty sa niekam ponáhľaš?“ Zo škatuľky vytriasla cigaretu a prikryla zapaľovač rukou. Ak ho človek nechtyl, vyskočil príliš prudko a vypálil dieru do sedadla, do zeme alebo do nohy, podľa toho, kam dopadol.

„Chodieváš sem, keď som v škole?“

Cvak. Chytila zapaľovač a zapálila si cigaretu. „Nie.“

„No teraz sme tu,“ utrúsil som. Sneh padal zľahka, rovnomerne a posledné denné svetlo splývalo s oblakmi. Maeve mala dušu islandského kamionistu, nijaké počasie ju nezastavilo, ale ja som nedávno vystúpil z vlaku, bol som unavený a bola mi zima. Mal som chuť

na sendvič s grilovaným syrom a na horúci kúpeľ. Kúpeľ bol medzi chalanmi na Choate vždy dôvodom na posmešky, nikdy som nepochopil prečo. Ozajstní muži sa smeli len sprchovať.

Maeve vdýchla do pľúc dym, vydýchla ho a zhasla motor. „Viackrát som uvažovala, že sem zájdem, no rozhodla som sa počkať na teba.“ Usmiala sa na mňa, otvorila okno a uzučkou štrbinkou vpustila dnu závan ľadového vzduchu. Pred odchodom do školy som do nej dobie-dzal, aby prestala fajčiť, a potom som jej akosi zabudol povedať, že ja som začal. Na Choate nám kúpanie nahrádzali cigarety.

Naťahoval som krk, aby som dovidel na koniec príjazdovej cesty. „Vidíš ich?“

Maeve vyzrela z okna na strane vodiča. „Neviem prečo, ale myslím na to, ako sem prvýkrát prišla pred milión rokmi. Pamätáš si to vôbec?“

Pravdaže som si to pamätal. Ako by som mohol zabudnúť na deň, keď sa zjavila Andrea?

„Ako ju trápilo, či nám ľudia v noci nenazerajú do domu?“

Ešte ani nestihla dopovedať a vstupnú halu zalialo teplé zlatisté svetlo. Po chvíli sa zažali aj svetlá nad schodiskom a vzápätí svetlo v hlavnej spálni na druhom poschodí. Holandský dom sa rozsvietil hneď po jej slovách – až mi skoro zamrelo srdce. Pravdaže sem chodila aj bezo mňa. Vedela, že Andrea zažína svetlá presne vo chvíli, keď zapadne slnko. Popierala to len pre efekt. Túto jej snahu som si uvedomil až neskôr a cenil som si ju. Predstavenie jej vyšlo na jednotku.

„Pozri sa,“ zašepkal som.

Lipy boli holé a nesnežilo husto. Videli sme rovno do domu, ba priamo cezeň. Samozrejme, nerozoznali sme podrobnosti, tie však doplnila pamäť: okrúhly stôl pod lustrom, kde Sandy každý večer nechávala otcovi poštu, za ním kyvadlové stojacie hodiny, ktoré som naťahoval každú nedeľu po omši, takže pod číslom šesť sa medzi dvoma radmi vlniek namalovaných namodro stále hojerala loďka. Loďku ani vlnky som nevidel, no vedel som, že tam sú. Konzolový stolík v tvare polmesiaca, kobaltová váza s motívom dievčaťa a psa, dve francúzske kreslá, na ktorých nikdy nikto nesedel, obrovské zrkadlo, ktorého rám mi odjakživa pripomínal poskrúcané chápadlá zlatej chobotnice. Cez vstupnú halu ako na zavolanie prešla Andrea. Do tváre sme jej nevideli, boli sme príďaleko, ale spoznal som ju podľa chôdze. Norma plnou rýchlosťou zbehla po schodoch a potom náhle zastala, matka jej